DE CE CRED CĂ ROD DREHER SE ÎNȘALĂ

Autor: Robert Gabriel Ciobanu | 23 octombrie 2021

Am participat în această seară la o lansare de carte foarte interesantă. Editura Contramundum l-a invitat la București pe Rod Dreher, un autor american conservator, căruia i-a tradus recent cartea *Live Not by Lies: A Manual for Christian Dissidents* („Să nu trăim în minciună! Un manual pentru disidenții creștini”), apărută în limba engleză anul trecut. Recunosc că nu sunt foarte familiar cu textele lui Dreher – am fost, de pildă, foarte surprins să aflu că autorul american s-a convertit la ortodoxie în 2006, după ce anterior se convertise la catolicism. Am răsfoit la un moment dat cartea *The Benedict Option* (2017), însă nu am zăbovit prea mult asupra ei. În fond, mi s-a părut atunci, spune lucruri de bun simț, la care, am presupus eu, oricine familiar cât de cât cu neo-totalitarismul *woke* s-a gândit cel puțin o dată. Ideea fiind, desigur, că a venit momentul să construim structuri și instituții alternative care să funcționeze ca o plasă de siguranță pentru aceia care nu își doresc să facă compromisurile pe care, mai devreme sau mai târziu, instituțiile *mainstream* îi vor forța să le facă.

Ce mi-a atras atenția la prezentarea lui Rod Dreher din seara asta a fost, mai degrabă, *scopul* pe care el îl atribuie acestor structuri și instituții alternative. Dreher propunea, cel puțin în această prezentare (să îi facem totuși dreptate: prezentarea a fost destul de scurtă, iar întrebările publicului, din păcate, nu au ajutat la clarificarea acestor aspecte), ca soluție de rezistență la noua formă de totalitarism, formarea unor structuri și grupuri informale. Mai precis, dacă ar fi să reformulăm, este vorba de închegarea unor comunități pe considerente valorice (și, mai exact, pe o anumită categorie de valori: valorile religioase). Însă, în definitiv, care ar fi scopul acestor structuri alternative? Prima dată te-ai gândi că e vorba despre niște comunități și rețele care, dincolo de faptul că oferă o plasă de siguranță membrilor lor, au rolul de a acționa pe termen lung ca niște structuri de contrapondere la instituțiile *mainstream*. Sigur, o fi puternic Amazon acum, dar tot de legea cererii și ofertei ascultă. Dacă, să zicem,

opiniile oamenilor încep să se schimbe, ideologia *woke* slăbește, iar structura de preferințe a consumatorilor se schimbă, atunci Amazon nu va mai refuza să comercializeze cărți critice la adresa mișcării *trans-gender*. Dacă va refuza, atât timp cât vom continua să funcționăm într-o economie liberă, altcineva îî va lua locul.

Cu alte cuvinte, prima dată când auzi de structuri, rețele, comunități sau instituții alternative, te gândești la ele ca la o potențială forță emergentă într-un mare câmp de forțe care transcende generații și spații culturale și lingvistice. Or, înțelegerea lui Dreher este diferită. Scopul acestora, spunea el în seara asta, este cel de a-i pregăti pe membrii lor de… suferință. De suferința iminentă, mai exact. Grupuri informale care se adună împreună pentru a citi, a se ruga, a păstra vie memoria unei culturi muribunde și care, în final, au rolul de ne pregăti să îndurăm suferința. Oh, Doamne! – îți vine să spui. Dar încă nu e cazul de așa ceva! De ce să mergem atât de departe când încă mai sunt posibile și alte variante? De ce să abandonăm lupta atât de ușor? De ce să predăm armele când bătălia abia acum începe? E drept, când comunismul s-a abătut asupra spațiului estic, nu a mai existat altă soluție decât cea pe care Dreher a menționat-o azi. Însă comunismul se instaurează în acest spațiu în urma unui război dezastruos care a durat șase ani. Totalitarismul comunist a prins rădăcini într-un sol măcinat de un conflict monstruos, care a epuizat capacitatea de rezistență fizică și psihică a oamenilor. În plus, comunismul a profitat de conjunctura geopolitică imposibilă de la finele războiului. Pur și simplu, nu exista altă cale în afara refugiului interior.

Să nu uităm, oricât de banal ar putea să pară, că trăim într-un regim liberal și democratic, că există instituții care ne protejează libertățile fundamentale – și pentru care trebuie să ne batem mereu – și, de asemenea, că există posibilitatea să ne organizăm politic, să îi alegem în funcții publice pe aceia care se angajează să reprezinte preferințele alegătorilor lor. Chiar Dreher se întreba la un moment dat de ce nu protestează creștinii când libertatea lor religioasă este încălcată. Paradoxal, Dreher nu și-a dat seama că în argumentul său nu există loc pentru proteste – sau pentru oricare altă formă de organizare colectivă. Dreher nu părea conștient că perspectiva suferinței, care poate să devină oricând un *self fulfilling prophecy*, demotivează și devalorizează organizarea colectivă. Când martiriumul sau mucenicia sunt căutate cu tot dinadinsul, când trăiești într-o paradigmă apocaliptică, protestul este imposibil. Este respins chiar de axiomele sistemului tău. Or, să trăiești cu credința unei suferințe iminente și totuși să te organizezi colectiv, să protestezi și să îți aperi drepturile înseamnă să trăiești într-o manieră schizofrenică. Or aștepți suferința, or vrei ca drepturile și libertățile tale să fie respectate. Avem în plan logic o disjuncție exclusivă care în plan psihologic e depășită prin schizofrenie.

În înțelegerea mea, aceste instituții și structuri alternative au o altă funcție. Una mai bătăioasă, dacă mă pot exprima așa. În plus, ar trebui să facem o separație între grupurile de prieteni și infrastructura informală pe care interacțiunea și agregarea pe

criterii valorice o pune în mișcare și instituțiile și structurile alternative, fie ele politice, economice, educaționale sau culturale care au rolul de a face competiție instituțiilor *mainstream*. Poate că, într-adevăr, la un moment dat universitatea occidentală va deveni – dacă nu a devenit deja – un spațiu sufocat ideologic, însă nu ne împiedică nimic să construim alte universități. Nimic nu ne împiedică să punem pe picioare o alternativă la canalele mass media *mainstream* sau la principalele corporații care cenzurează comercializarea anumitor cărți. Dar pentru a face așa ceva avem nevoie de determinare. De credința în reușita misiunii noastre. E vorba de o energie, încredere, speranță, determinare și motivație care ne trebuie pentru a pune pe picioare instituții alternative. Nu este suficient să le înțelegem într-un sens *negativ*, de plasă de siguranță. Sau să așteptăm din partea lor să ne pregătească pentru suferință. Din contră, trebuie să le privim *pozitiv*, ca alternative reale și, în definitiv, ca elemente care echilibrează și, cu puțină șansă, întorc balanța puterii în favoarea unui regim care ne protejează tuturor drepturilor.

În final, o notă ușor personală. Întâmplarea face că tocmai zilele trecute citeam o carte a lui Henri Crouzel despre Origen („Origen. Personajul, exegetul, omul duhovnicesc, teologul”, tr. Cristian Pop, editura Deisis, 2014). La un moment dat, Crouzel pomenește en passant despre perspectiva lui Origen cu privire la martiraj. Cu toate că Origen a scris un *Îndemn la martirium*, abordarea lui are o finețe spirituală și teologică deosebită. Într-un moment în care (vorbim de secolul III d. Hr.) majoritatea comunităților creștine trăiau, în bună măsură din cauza persecuțiilor imperiale, într-o paradigmă apocaliptică, în care martirajul și mucenicia erau căutate cu o anumită fervoare religioasă, Origen le transmite creștinilor că nu trebuie să caute să sfârșească prin martiraj. Din contră, dacă pot, ar fi bine să evite martirajul, pentru că – și aici intervine profunzimea și finețea lui Origen – nu trebuie să îi punem pe ceilalți, fie ei și păgâni, în situația de a păcătui, ucigându-ne. Nu trebuie să fim pricină de păcat, le transmite Origen creștinilor, nici măcar pentru persecutorii noștri. Prin urmare, poate că soluția cea mai bună, chiar și dintr-o perspectivă creștină, nu este să îmbrățișăm necondiționat suferința, ci să ne apărăm libertățile prin mijloacele pe care constituțiile liberale ni le pun la dispoziție.

Imagine: Elekes Andor